

Finansdepartementet
Postboks 8008 Dep
0030 OSLO

Vår dato 2015
Deres dato 3.3.2015
Vår referanse SO/LHL
Deres referanse 15/764-1

Hørings svar om NOU 2015:1 Produktivitet - grunnlag for vekst og velferd

Vi viser til brev fra Finansdepartementet 3.3.2015 der produktivitetskommisjonens første rapport, NOU 2015:1 Produktivitet – grunnlag for vekst og velferd, sendes på høring. Dette brevet oppsummerer Næringslivets Hovedorganisasjons synspunkter på kommisjonens rapport samt NHOs innspill til kommisjonens videre arbeid.

God beskrivelse av produktivitsutviklingen og utfordringene for norsk økonomi

Beskrivelsen av situasjonen er godt gjenkjennelig for NHO. Produktivitetskommisjonen har levert en omfattende og solid beskrivelse av produktivitsutviklingen i norsk økonomi. Etter vår oppfatning er denne beskrivelsen i store trekk dekkende.

Kommisjonen tar forbehold om tallgrunnlag og statistikk, måleproblemer og metodiske utfordringer som legger begrensinger på hvilke slutninger man kan trekke fra analysene. NHO mener imidlertid usikkerheten rundt målingene burde komme klarere frem i rapporten, spesielt i diskusjonen som omhandler produktivitsveksten i enkelt næringer.

Produktivitskommisjonen diskuterer blant annet spredningen i produktivitsveksten mellom ulike næringer, men også mellom virksomheter i samme næring. Kommisjonen peker på at dette kan tyde på at ressursene ikke flytter raskt til de virksomheter og næringer der de kaster mest av seg. Vi er opptatt av å få mer kunnskap om hva som ligger bak disse forskjellene. Her kunne vi nok ønske at kommisjonen hadde gått enda mer i dybden for flere næringer.

Det sentrale for norsk næringsliv er at konkurransekraften overfor både offentlige og internasjonale konkurrenter som et minimum består og aller helst bedres. Et stadig stigende kostnadsnivå og offentlige reguleringer uten gjennomtenkte konsekvensutredninger vanskeliggjør helt nødvendige omstillingsprosesser og hemmer denne konkurransekraften. For å opprettholde konkurranseevnen er Norge avhengig av en høy produktivitsvekst. NHO er opptatt av at myndighetene har et bredt perspektiv for å legge til rette for verdiskaping. Produktivitet er en av flere faktorer som avgjør konkurransekraften, ikke den eneste.

Norsk økonomi har hatt et stort utbytte av teknologiutviklingen fra våre naturressursbaserte næringer. For eksempel har teknologioverføring fra petroleumsvirksomheten bidratt til verdiskaping i mange andre næringer. Samtidig har aktiviteten og lønnsomheten i næringen påvirket kostnadsforholdet også i andre næringer. Det er også verdt å påpeke at petroleumsnæringen ikke har utspilt sin sentrale rolle i den norske økonomien. Næringen vil fortsatt være en viktig bidragsyter til fastlandsøkonomien gjennom teknologioverføring og makroøkonomiske ringvirkninger. Vekstbidraget fra denne sektoren vil imidlertid reduseres på lengre sikt. I tillegg står vi overfor klimautfordringer som vil stille krav til omstilling i norsk økonomi fremover. Da må nye lønnsomme næringer kunne vokse frem. Kommisjonen fremhever at fremtidens vekstmotorer i norsk økonomi vil bygge på kompetanse og teknologi. NHO deler dette synet og støtter kommisjonens videre arbeid på dette området.

Vi merker oss at produktivitetskommisjonens rapport på flere områder er i tråd med de innspillene som har kommet fra NHO, både i form av deltakelse på seminarer og i brev fra produktivitetspanelet.

En næringspolitikk som fremmer omstilling, er avgjørende.

Omstilling på nasjonalt nivå innebærer at samfunnets samlede ressurser til lavest mulig kostnader kan flyttes mellom ulike sektorer i økonomien. Å sikre god produktivitet og lønnsomhet over tid handler derfor mye om å allokere ressursene til næringer med høy produktivitet og lønnsomhet. Dette gir bedre samlet ressursutnyttelse og høyere verdiskaping i norsk økonomi. En politikk for økt produktivitet bør derfor være en politikk som stimulerer til omstilling og innovasjon. Det blir særlig viktig i lys av de utfordringene som kommisjonen peker på, bl.a. lavere inntekter fra petroleumssektoren og en aldrende befolkning. Klimautfordringer bør også nevnes i denne sammenheng. Vi ser dessuten at arbeidslivet innenfor flere områder vil preges av mer automatisering. Dette stiller nye krav til arbeidsstyrken. Å få til omstilling fordrer en godt utdannet arbeidsstyrke og rammevilkår og insentivordninger som fremmer omstilling, innovasjon og etter- og videreutdanning. Det å flytte ressurser mellom ulike næringer kan være en kompleks prosess, og det tar tid å bygge opp ny kompetanse. En viktig kostnad ved omstillinger er at ressurser i en periode er ledige. Omstilling kan også ha gjort det vanskeligere å inkludere enkelte grupper i arbeidsmarkedet. Det er viktig å redusere disse omstillingskostnadene.

En systematisk gjennomgang av reguleringer og rammebetingelser vil være et viktig steg for å fremme konkurransepolitikken. Eksempelvis vil en ordning for nøytral merverdiavgift i statlig sektor legge til rette for mer konkurranse mellom offentlige og private tjenestetilbydere. Tilsvarende vil en endring av pensjonssystemet i offentlig sektor, slik at det er tilnærmet likt systemet i privat sektor, fremme konkurransen om arbeidskraften. Dette vil gi effektivitets- og produktivitetsgevinster i både privat og offentlig sektor. NHO er positiv til at kommisjonen utreder og vurderer andre tiltak som kan fremme likere konkurransevilkår.

Kommisjonen peker også på effektiviseringspotensial i landbruk og matindustri og at reguleringer hemmer fiskerinæringen i betydelig grad. Etter vår vurdering er imidlertid analysen av landbruks- og næringsmiddelindustrien noe unyansert i kommisjonens rapport. Importvernet knyttet til landbruksprodukter fremheves som driver bak høyere priser og et mer begrenset utvalg i dagligvarebransjen, uten at kommisjonen går nærmere inn på mange andre faktorer av betydning. Slike faktorer er grundig beskrevet i Stensnæs- og Hjeleng-utvalgene. Betydningen av at det i Norge kun er tre landsdekkende dagligvarekjeder som leverandørindustrien med en enda større konsentrasjon i distribusjonsleddet, får også for liten oppmerksomhet i kommisjonens rapport.

Politiske hensyn som påvirker produktiviteten, har preget flere næringer over tid.

Det blir av kommisjonen påpekt at det i Norge har vært en altfor liten motstand mot innføring av kostnadsdrivende reguleringer og at dette kan ha bidratt til å redusere produktivitsveksten. NHO stiller seg bak denne betraktningen. Et eksempel er den såkalte "damsikkerhetsforskriften", som ble innført uten at det ble gjennomført en konsekvensutredning. Denne reguleringen påfører dameiere betydelige kostnader (estimert til 10-12 milliarder kroner). Andre eksempler inkluderer tekniske krav i bygge- og anleggssektoren og reguleringer av arbeidstid i ulike sektorer, som også omtales senere i brevet.

NHO er opptatt av arbeidstidsordningene og effektiv bruk av arbeidskraften. Dette har vi også lagt vekt på i vårt innspill til kommisjonen. Vi deler i hovedtrekk kommisjonens betraktninger på dette området og ser fram mot konklusjonene fra utvalget som ser nærmere på arbeidstidsreguleringene.

Kommisjonen påpeker i sin rapport at det er potensielle effektivitets- og produktivitsgevinster å hente ved å øke andelen privat eierskap i Norge. Det statlige eierskapet bør begrenses til å omfatte områder og markeder med stor markedssvikt og der det forekommer naturlige monopoler. Statlig eierskap kan skape skjev konkurranse ved at eierskapet oppfattes som en implisitt statsgaranti, noe som gjør at selskapet kan få billigere finansiering. Dette er konkurransevridende. NHO mener tiltak for fremme mer privat eierskap vil bidra til å styrke entreprenørskap og innovasjon. Politikk som gir gode rammebetingelser for verdiskaping, er avgjørende for en god produktivitsvekst og for omstillingen av norsk økonomi. NHO vil derfor anmode kommisjonen til å spesielt utrede nærmere betydningen av norsk privat eierskap for verdiskapingen, herunder den betydelige negative effekten formueskatten har på norsk privat eierskap.

Innovasjon og entreprenørskap

Innovasjon er et viktig grunnlag for omstilling og dermed en viktig faktor for løsningen av noen av de hovedutfordringene kommisjonen peker på.

Når det er positive eksterne effekter av næringslivets investeringer i FoU og innovasjon, er det i samfunnets interesse å stimulere til økt satsing også i næringslivet. Et av kommisjonens tre hovedoppfølgingsområder dreier seg om koblingene mellom akademia og næringsliv (og virkemiddelapparat) for å videreutvikle en kunnskapsbasert økonomi.

Et tiltak NHO har bidratt til og støtter, er *Ungt Entreprenørskap*, som har etablert et godt fundament for pedagogiske programmer og metoder i grunnutdanningen. NHO ser gjerne at kommisjonen i sitt videre arbeid vurderer dette og andre former for offentlig og privat samarbeid for å fremme innovasjon og entreprenørskap i norsk grunnutdanning.

Kommisjonen har ikke i dette kapittelet vurdert hvordan innovative offentlig innkjøp kan føre til økt innovasjon og verdiskaping. Offentlig anskaffelser er riktignok omtalt i kapittelet om effektivisering av offentlig sektor, men potensialet og effektene av innovative offentlige anskaffelser er i liten grad analysert. Her burde kommisjonen trukket veksler på de gevinstrealiseringsstudiene som er utført av ulike piloter under Nasjonalt program for leverandørutvikling og generelt viet potensialet i den før-kommersielle metoden en bredere analyse. Et vesentlig forhold knyttet til innovative offentlige innkjøp er risikoen for at den enkelte innkjøper viker tilbake for bruk av nye og ukjente løsninger fremfor tradisjonelle på

grunn av risikoen for mer uforutsigbarhet både knyttet til ressursbruk og fremdrift. Hvordan man på nasjonalt nivå kan bidra til å fjerne eller redusere slik risiko for å stimulere til økt innovasjonsgrad i offentlige anskaffelser gjennom ulike former for risikoavlastningsordninger, burde også vært vurdert.

Vi trenger mer kunnskap for fremtiden

Kommisjonen peker på at Norge plasserer seg middels i OECD innenfor innovasjon, nyetablering, utdanning og forskning. Det er ikke godt nok for å holde høyt inntektsnivå over tid og vi deler kommisjonens bekymringer på dette området. Norsk næringsliv er ifølge kommisjonen preget av liten kompleksitet, lite bedriftsspesifikk (immateriell) kunnskapskapital og lite privat eierskap. Kommisjonen foreslår økte investeringer i digital infrastruktur og teknologisk læring fra utlandet. I tillegg drøfter kommisjonen bedre kvalitet på høyere utdanning og bedret kobling mellom høyere utdanning – forskning – næringsliv.

Tiltak som bidrar til et forbedret samarbeid mellom academia og næringslivet, kan bidra til å få kommersialisert potensielt verdiskapende forskningsresultater. NHO har registrert at det er store forskjeller mellom utdanningsinstitusjonenes engasjement på dette feltet. Bedre insentiver til samarbeid og økt mobilitet bør derfor vurderes. Dette er et annet hovedområde kommisjonen skal følge opp i andre fase av utredningen. NHO ser frem til vurderingene av tiltak som kan bidra til å styrke samarbeidet mellom utdanningsinstitusjonene og næringslivet i sin forskning og i utdanning.

På utdanningsområdet har kommisjonen mange analyser og forslag som sammenfaller med våre:

- Vi har svake resultater i grunnskolen og stort frafall i videregående og høyere utdanning.
- Det er behov for å løfte kunnskapsutviklingen for de store gruppene i utdanningssystemet, økte ferdigheter og læreplaner i yrkesfagene.
- Vi trenger sterkere organisering og ledelse av skolen og åpnere arbeidsmarked for lærere.
- Man bør begrense insentiver til kvantitet, ha bedre sikring av kvalitet, større institusjonsansvar og større institusjoner i høyere utdanning.
- Det bør være en mer åpen konkurranse om forskningsmidler og mindre politisk overstyring.
- Det bør utvikles flere utdanningsløp som er bedre tilpasset ulike elevers forutsetninger og ambisjoner i fagopplæringen. Det bør også utvikles alternativer til lærlingordningen for å sikre at alle elever som velger yrkesfag, får den nødvendige praksis.
- Fagskole kan være et bedre utdanningsvalg enn akademisk høyere utdanning for dem som ønsker en kortere og mer yrkesrettet utdanning etter videregående skole. De fleste fagskoleutdanninger er godt tilpasset arbeidslivets behov.
- Det må etableres et fokus på hvilke utdanningsløp som bør prioriteres, slik at vi er best mulig forberedt til å kunne implementere fremtidig teknologi.
- Det må legges til rette for livslang læring.

Stort effektiviseringspotensial i offentlig sektor må utnyttes

Internasjonale sammenligninger viser at det er høy ressursbruk i viktige deler av norsk offentlig sektor uten at Norge har bedre resultater enn andre land. Ifølge kommisjonen har norsk offentlig sektor både et styringsproblem og strukturproblem med for mange gode intensjoner. Offentlig lederskap bør i større grad fra politisk hold styres på resultater og effekter basert på faglige og nasjonale prioriteringer, og lederne må gis tilstrekkelig

myndighet over ressursbruken for å oppnå ønskede effekter. NHO mener at dette både vil bidra til bedre måloppnåelse i sektorpolitikken og økt produktivitet i offentlig sektor, og til mer stabile rammebetingelser og et mer lønnsomt næringsliv.

Behovene for økt produktivitet i tjenesteleveransene og for bedre å kunne utnytte utviklingen i teknologi og markedsetterspørsel, tilsier også økt vekt på fristilling og markedsorientert organisering. Den praktiske utføringen av tjenestene bør skilles ut og overlates til markedet. Resultatet vil bli en ytterligere stimulans for næringsutvikling og verdiskaping og et bidrag til økt produktivitet i offentlig forvaltning.

Kommisjonen trekker her frem en rekke interessante perspektiver, og flere av kommisjonens synspunkter er i tråd med NHOs politikk. Noen av disse temaene har også vært diskutert i forbindelse med NHOs årskonferanser.

Konkurransen mellom offentlig og privat eide virksomheter

Kommisjonen beskriver de utfordringer som oppstår når offentlig eide virksomheter opererer på en rekke ulike områder i konkurranse med private. Dette skjer dels som følge av at private tjenesteytere leverer tjenester som tradisjonelt har vært utført kun av det offentlige, men hvor private ønskes som et supplement, og dels som følge av at offentlige monopoler utnytter "ekstrakapasitet" til å konkurrere med private. Det slås også fast at det er viktig at denne konkurransen skjer på *like vilkår*, uavhengig av finansiering, favorisering gjennom innkjøp, tillatelser og andre former for myndighetsutøvelse. Dette er NHO enig i.

Kommisjonen peker på konkurranseloven og forbudet mot offentlig støtte i EØS-avtalen som viktige knagger å henge en sikring av rettferdig konkurranse på. NHO er enig i dette, men vil i likhet med kommisjonen peke på at konkurransemyndighetene i Norge ikke har adgang til å gripe inn mot konkurranse mellom offentlige og private som ikke samtidig innebærer et brudd på konkurranseloven, idet det er ESA som har ansvaret for å håndheve statsstøttereguleringen. Dette i motsetning til våre naboland Sverige, Finland og Danmark, hvor konkurransemyndighetene på noe ulikt sett har slik inngrepsmulighet. NHO har ved flere anledninger tatt til orde for en slik mulighet også i Norge, f.eks. gjennom en egen bestemmelse i konkurranseloven. NHO mener kommisjonens beskrivelse underbygger et behovet for en slik bestemmelse, og vil ta til orde for at det igangsettes et arbeide med å få en slik hjemmel på plass.

Offentlige investeringer gjennomføres med lav produktivitet og for svak kostnadskontroll

Kommisjonen drøfter planlegging og gjennomføring av offentlige investeringer og kommer til at det gjøres store investeringer med lav produktivitet og hvor kostnadsoverskridelser og kostnadsdrift på store prosjekter ser ut til å være uunngåelig. Kommisjonen har en særlig drøfting av mulighetene for å koble prioriteringsansvar og finansieringsansvar, å forbedre organisering av offentlige innkjøp, og sist men ikke minst at organisering og gjennomføring av IKT-prosjekter må profesjonaliseres og også ta læring fra privat sektor.

NHO mener kommisjonens drøfting må resultere i tiltak som fremmer en større grad av helhetstenkning i det offentliges investeringer. Et vel kjent eksempel på det motsatte har vært den mangelfulle oppdateringen av NAVs IKT-systemer. Svakheter i dette systemet har hatt ringvirkninger i form av betydelige effektivitetstap i andre offentlige institusjoner. Kostnadene av enkelte institusjoners svakheter blir dermed fordelt utover flere andre institusjoners budsjetter, fordi investeringer skjer med for liten grad av helhetsperspektiv.

Digitalisering av offentlig sektor

Bidraget til økt produktivitet i offentlig sektor som følge av digitaliseringen har uteblitt, bl.a. fordi utvikling av digitale tjenester har gått forholdsvis sakte de siste årene.

NHO er opptatt av myndighetene legger vekt på å øke digitaliseringen av offentlige tjenester, samt å iverksette tiltak for å øke bruken av disse tjenestene. Digitaliseringen av offentlig sektor bør likeledes være knyttet til etablering og bruk av fellesløsninger basert på åpne standarder og felleskomponenter, sett hen til den europeiske elektroniske infrastrukturen. For stor grad av fragmentering og liten grad av sambruk og gjenbruk hindrer gode løsninger for brukerne og gir dårligere produktivitet for samfunnet.

Utfordringene med å få full nytte av digitaliseringen er relatert til eksisterende strukturer og arbeidsprosesser med grunnlag i sektorisering, forvaltningsnivåer og incentiv- og målesystemer. Mangel på finansiering av fellesløsninger begrunnet i etatsvise budsjetter med ett års-perspektiv er også trukket frem som en forklaring på manglende satsinger på tvers. Likeledes er manglende kompetanse i det offentlige om mulighetene og effektene av digitalisering for utvikling av virksomheten, særlig i forbindelse med offentlig innkjøp, trukket frem som en viktig forklaring på manglende nytte av digitaliseringen.

NHO mener det bør tenkes nytt rundt finansiering av IKT-prosjekter i det offentlige. En tilnærming kan være å innføre "Lånekasse-modellen", dvs. at de offentlige virksomhetene underlegges krav til egenfinansiering under programperioden og at budsjettet kuttes i forkant for å sikre uttak av gevinster. En annen modell kan være at Finansdepartementet foretar kutt i budsjettene til de enkelte berørte virksomhetene for å sikre finansiering av prioriterte fellesløsninger. Ytterligere en tilnærming kan være å la de offentlige virksomhetene som investerer i arbeidsbesparende teknologi, i større grad få beholde gevinsten ved slike innsparinger.

NHO mener generelt at det må stilles strengere krav til IKT-prosjekter i offentlig sektor, både knyttet til gevinstrealisering, til bruk av standarder og etterlevelse av arkitekturprinsipper og til gjennomføringsplan og -frister.

Vi trenger mer infrastruktur og bedre prioritering av prosjektene

Kommisjonen ser nærmere på hvordan midler til samferdselsprosjekter anvendes. De legger særlig vekt på at den samfunnsøkonomiske lønnsomheten av samferdselsinvesteringene er lav. I Nasjonal transportplan har prosjektene brede og til dels motstridende målformuleringer og samfunnsøkonomisk lønnsomhet har ikke en framtrødende rolle i utvelgelsen. Det er anslått at samfunnsøkonomisk netto nytte av investeringsprosjektene i NTP er negativ. Dette skyldes at man prioriterer andre hensyn. I stortingsbehandlingen inkluderes for eksempel flere samfunnsøkonomisk ulønnsomme prosjekter i NTP.

NHO er enig i at man i større grad bør legge samfunnsøkonomisk lønnsomhet til grunn for prioriteringene i samferdselssektoren. Vi mener imidlertid at opplegget for de samfunnsøkonomiske lønnsomhetsberegningene er mangelfullt og ville inkludert flere prosjekter dersom det var mer korrekt utformet. Bedre infrastruktur kan blant annet bidra til å knytte mennesker og bedrifter nærmere hverandre. Økt nærhet mellom bedrifter gir positive produktivitetsvirkninger, blant annet med større arbeidsmarked, tilgang til flere leverandører og utveksling av kompetanse. Nye bo- og arbeidsmarkedsregioner skapes, og det gir økt produktivitet og økonomisk gevinst. Deler av disse produktivitetsvirkningene blir reflektert i trafikantnytt, men dette gjelder bare den delen som gjelder egen bedrift. Bidraget til produktivitet og gevinst i andre bedrifter burde også inkluderes i nytteberegningene. Torger Reve har undersøkt effekter av ferjefri E39 og sammenlignet

Rogfast (Rogaland), Hafast (Møre) og Sognefjordkryssing. Ifølge Reve vil Rogfast betale seg på 1,5 år, Hafast på 2,7 år, mens det tar 50 år å nedbetale Sognefjordkryssingen.

Kommisjonen etterlyser også en sterkere prioritering av byområdene. NHO mener at byområdene også trenger effektive transportkorridorer seg imellom og til markedene slik at arbeidsmarkedene utvides og bedriftene kan få varer effektivt ut til markedene. Teknologi og kunnskapsindustri blir sentrale satsingsområder i omstillingsprosessen. En naturlig konsekvens i samferdselspolitikken er at samferdselsinvesteringer i større grad bør konsentreres inn mot større regionbyer. Norsk økonomi vil imidlertid i lang tid fremover også være tuftet på naturressurser som energi, fisk og skog. Et godt sekundærveinett i stand til å effektivt distribuere disse ressursene vil dermed fremdeles være av betydning for produktiviteten i disse næringene.

Reguleringen av byggevirkosomheten gir utslag i lav produktivitet i næringen

Den målte produktivitetsutviklingen i denne sektoren har vært svak de siste to tiår, og reguleringene har økt i samme periode. Kommisjonen har derfor sett spesielt på denne næringen. Kommisjonen peker særlig på offentlige krav som påvirker bygge- og tomtekostnader, som årsak til kostnadsvekst og terskler for nyetableringer. Lønnsomheten i næringen har generelt vært god, men innovasjonsgraden er lavere enn i andre næringer, og den målte produktivitetsveksten har vært lav siden midten av 1990-tallet.

Vi deler mange av kommisjonens vurderinger, og vi har også tidligere i prosessen gitt innspill om konkrete forhold i denne næringen som vi mener er av betydning for produktiviteten.

Kvalitetsforbedringer som har funnet sted med teknologiutvikling og innovasjon i denne sektoren, kan være vanskelig å fange opp i tradisjonell produktivitetsmåling. Økt bruk av innleid arbeidskraft med lavere kompetanse, herunder utenlandsk arbeidskraft, har økt lønnsomheten i prosjektene, men har trolig samtidig redusert produktiviteten.

Videre er det liten grad av standardisering i næringen. I stedet preges den av at det bygges prototyper og unike bygg hele tiden. Stadig nye byggeforskrifter, krav til universell utforming og miljøstandarder er en del av problemet med regulering og bidrar til manglende standardisering og økte kostnader. Manglende forutsigbarhet rundt reguleringer gir også feilinvesteringer på sikt.

Et mulig område vi anmoder kommisjonen om å vurdere nærmere, er offentlige anbud i bygge- og anleggsvirksomhet. Det offentlige representerer 40 prosent av byggenæringens salg av varer og tjenester. NHO er av den oppfatning at det offentlige ved å i større grad stille krav til kompetanse, kvalitet og innovasjon kan bidra til å øke produktivitetsveksten i denne næringen. Kommisjonen bør vurdere det offentliges medansvar i å bidra til produktivitetsvekst i denne næringen tatt i betraktning hvor stor del av etterspørselen de representerer.

Økt digitalisering av prosjektering og planprosesser og økt bruk av ny teknologi gir mer effektive byggeprosesser og kan gi økt produktivitet. Videre vil bedre samarbeid og tidlig involvering mellom eier/byggherre, prosjekterende og utførende aktører i en tidlig fase redusere problemer, forsinkelser og ineffektivitet underveis i prosessen og gi høyere kvalitet i det ferdige produktet.

Arbeidstidsreguleringene gir for lite fleksibilitet

Arbeidstidsreguleringer kan begrense fleksibel bruk av arbeidskraften og effektiv utnyttelse av infrastruktur og utstyr. Produktivitetsgevinster må veies opp mot ulempene for arbeidstakerne av lengre eller mer ugunstig arbeidstid.

I deler av offentlig sektor er bemanningen på kvelden lavere enn ønskelig i et effektivitets- og brukerperspektiv. Dette gjør at utstyr står ubrukt i lange perioder (sykehus) eller at bemanningen er lav når behovet er størst (politi). Arbeidstidsordninger i petroleumssektoren gir dårligere utnyttelse av arbeidskraften og høyere kostnader i norsk oljevirkosomhet enn f.eks. britisk og dermed lavere kostnadsmessig konkurranseevne.

Kommisjonen mener man må se nærmere på behovet for fleksibilitet, variasjoner i behovet for regulering og muligheter for å regulere unntak fra arbeidsmiljøloven på en enklere måte. Helt nødvendige endringer i arbeidstidsreguleringer kan bli utsatt eller forhindret av at arbeidstiden er avtalt i kollektivavtaler. Dette gjør endringer vanskelige, da arbeidstakere i praksis har streikerett ved endringer. NHO ser frem til forslag til tiltak fra kommisjonen som kan bidra til å øke arbeidstidsfleksibiliteten i arbeidslivet.

Kommisjonens vurderinger på dette området er i tråd med NHOs politikk. Det er også nedsatt et eget utvalg som skal se nærmere på arbeidstidsreguleringene. NHO er representert i utvalgets referansegruppe og følger arbeidet tett.

Hovedpunkter for videre arbeid

Vi mener kommisjonens hovedpunkter for videre arbeid er relevante. Vi er enige i at koblingen mellom akademia og næringsliv er viktig og har lenge vært opptatt av ulike ordninger som skal stimulere til dette. NHO er opptatt av hvordan vi kan bedre dette samspillet ytterligere, og vi fortsetter gjerne dialogen med produktivitetskommisjonen på dette området.

Tiltak for å øke produktiviteten i offentlig sektor er et annet av punktene kommisjonen vil arbeide videre med. Vi merker oss at kommisjonen også her nevner samspillet mellom offentlig sektor og private virksomheter som særlig viktig. Her er det mange skjæringsflater, bl.a. opererer private og offentlige aktører i mange av de samme markedene. I produktivitetspanelets møter har flere av bedriftsrepresentantene tatt til orde for å dele erfaringer med offentlig sektor. Kommisjonen nevner i denne forbindelse bruk av ny teknologi, i tillegg tror vi organisering er viktig.

NHO har i møter med kommisjonens representanter og politisk ledelse i Finansdepartementet allerede gitt støtte til videre arbeid langs disse linjene. Vi bidrar gjerne med innspill i gjennomgangen av disse områdene.

Gjennomføringskraft bør omtales nærmere

Utviklingen av frie kapitalmarkeder, dereguleringen av kraftmarkedet og avvikling av lavrentepolitikken på 1980-tallet var viktige reformer som bidro til produktivitetsvekst på 1990-tallet. Produktivitetskommisjonen gir en god analyse av reformarbeid i Norge og hva som skal til for å gjennomføre store samfunnsreformer.

Dette er imidlertid ikke bare en utfordring for de store reformene. For å lykkes med endring og fornyelse i en virksomhet kreves ikke bare gode strategier, analyse og beslutningsdyktighet. Mange organisasjoner strever med å sette strategiene ut i livet. Når mål og planer møter daglig drift og menneskene i den, går det ikke alltid som man hadde tenkt, på tross av at de "rette" beslutningene er tatt. Evnen til å følge opp og implementere nye, gode strategier er sentral og krever blant annet at man kobler ulike fag sammen.

Produktivitetskommisjonen sier lite om dette i sin rapport. Likevel er det viktig for vår samlede verdiskaping og konkurranseevne at vi har gjennomføringskraft i alle deler av økonomien, både i den enkelte virksomhet og organisasjon, i offentlig og privat sektor og dessuten når det gjelder store samfunnsreformer. NHO vil støtte opp om tiltak som legger til rette for størst mulig samlet verdiskaping gjennom å øke gjennomføringskraften.

NHO har satt pris på kommisjonens åpenhet og invitasjoner til dialog i prosessen så langt. Vi bidrar gjerne ytterligere til kommisjonens arbeid og ser frem til videre samarbeid underveis.

Med vennlig hilsen
NÆRINGSLIVETS HOVEDORGANISASJON

Tore Ulstein
president